

Izšla vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniki prostori:
2657 S. Lawrence Ave.

Office of Publication:
2657 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4904

1936-YEAR XXIX

Cena lista je \$6.00

Entered as second-class matter January 16, 1936, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., TOREK, 28. JULIJA (JULY 28), 1936.

Subscription \$6.00 Yearly

ŠTEV.—NUMBER 148

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Španska demokracija zmaguje nad fašizmom

Madriška vlada poroča o nadaljnjih zmagah. Ljudske armade udarile po fašistih na treh frontah. Tudi ženske, vdove in hčere padlih delavcev, se prijavljajo za vojaško službo. Bombardiranje fašističnih gnezd iz zraka

Madrid, 27. jul. — Španska vlada danes poroča o nadaljnjih zmagah nad fašisti. Največji poraz so fašisti doživeli v strateškem prelazu Leonu v guadarramskih gorah severno od Madrida, kjer je bilo ubitih 2000 mož vstajškega generala Mole ubitih.

Istovrstno so bili fašisti tepeni na severu od Madrida pri Oropesi in na severu od Madrida pri Oropesi in na severu od Madrida pri Oropesi. Tretja fronta, na kateri fašisti dobivajo težke udarce, je na vzhodu, kjer ljudske armade neprenehoma napadajo strateško mesto Zaragozo. Bombardiranje iz aeroplanov na južnem obrežju Spanije, na Gadiru, Seville in Algecirasu, je tudi v teku. Prebivalci teh mest, kakor tudi okoličani, že odklanjajo fašiste, kajti "proletarijska vlada" generala Francisa Franca v Bellili, Maroku, ni naložila težke davke.

Madrid, 27. jul. — Bataljon, ki se je pridružil delavski milici, ki je bila v naglici mobilizirana in je sedaj na poti v guadarramske gorove, katero je razteza 50 milj severno od Madrida. Ta armada je že dosegla v bližini somosierrskega vrhova, kjer so vladne čete po porabi bitki, ki je trajala ves dan, premagale fašistične rebele. Ljudska armada 12,000 mož je že skoraj celotno prešla in se sedaj bojuje proti Burgosu, glavni mestu rebelov.

Več sto žensk, katerih moške sinovi so bili ubiti v spopadih z rebeli, se je prostovoljno pridružil delavski milici. Zadrževale so orožje in apelirale na vlado, naj jih pošlje na fronto. Izjavile so, da se hočejo boriti skupaj s delavsko milico proti fašistom, ki ogrožajo demokracijo v Španiji.

Madrid, 27. jul. — Velika civilna armada se pomika proti severu Guadarrama, kjer tabore fašistični rebeli. Vlada je zmanila, da je bilo v večerjavni bitki v bližini somosierrskega vrhova okrog dva tisoč fašističnih vojakov ubitih in ranjenih. Naskok, ki je rezultiral v zmagi vladi, lojalni čet, se je pričel ob 11. do 12. ure.

Ofenziva vladnih čet je v teku na severu in jugu. Večarj so pokobile mrtve Seville in Saragosa in poročila se glase, da bo rebeli kmalu kapitulirali. Po dveh dneh bombardiranja iz zraka so se rebeli umaknili iz Alacete, svoje trdnjave na južni fronti.

Sešdeset fašistov je bilo večarj aretiranih v Alicantu in vladne čete so zasedle palače in javne urade. Železniška zveza med mestom in Madridom je bila obnovljena in prvi vlaki z živilskimi dobrotami so se spustili na pot.

Vlada v Barceloni je naznanila, da bo prevzela kontrolo nad bankami, da tako zadosti zahtevam ekonomskega življenja v Kataloniji.

Dvajset Hitlerjevih "sturmarjev" ubitih

Rooseveltova komisija na Švedskem

Poročilo o razmahu združnega gibanja

Stockholm, Švedska, 27. jul. — Rooseveltova komisija, kateri je bila poverjena študija združnega gibanja v Evropi, se mudi že dva tedna na Švedskem in bo kmalu zaključila s svojim delom v tej deželi, nakar bo odšla na Finsko in potem v Čehoslovakijsko Francijo, kjer bo nadaljevala s proučevanjem združništva v teh državah.

Komisijo tvori Jacob Baker, pomožni administrator WPA, Leonard Olds, tajnik New York State Power Assn. in Charles E. Stuart, inženir iz New Yorka. V teku svojega obiska je komisija dobila detajlirane podatke o napredku združnega gibanja na Švedskem. Letni promet švedskih združnih trgov znaša nad sto milijonov dolarjev. Poleg 4144 prodajalnih laststev združniki tudi veliko število tovarov. 568,000 družin ali ena tretjina prebivalstva izmed 6,200,000 ljudi je vključenih v združnjah. Industrijski delavci tvorijo 27.7% članstva, drugi so pa kmetje in profesionalci.

Monopoli in trstni so tarča združnega gibanja na Švedskem in v svoji borbi proti tem interesom zaznamuje gibanje velike uspehe. Opozicija s te strani je že ponehala in glavni nasprotniki združnega gibanja so mali trgovci.

Voditelji združnega gibanja so ameriškim obiskovalcem razkazali moderne prodajalne, v katerih člani kupujejo svoje potrebe živila in drugo blago. Dobiček, ki ga naredijo združne razdelitve med članove v obliki dividend. Nečlani tudi lahko kupujejo v združnih prodajalnih, niso pa deležni dobička.

Sporazum med Nemčijo in Poljsko

Varšava, Poljska, 27. jul. — Glasilo poljskega zunanega urada je naznanilo sklenitev sporazuma z nemško vlado glede Gdansk. Vladi sta izmenjali note, toda besedilo še ni bilo objavljeno. To se bo zgodilo šele, ko bodo detajli sporazuma predloženi Ligi narodov. V zvezi s tem je bilo rečeno, da je Nemčija dala Poljski zadovoljiva pojasnila glede zadnjih incidentov v Gdansk, ki so ustvarili napeto situacijo.

Detroitški škof se klanja Mussoliniju

Rim, 27. jul. — Michael Gallagher, katoliški škof iz Detroita, Mich., in predstojnik radijskega pridigarja Coughlina, je te dni naredil velik poklon Mussoliniju in italijanskemu fašizmu. Rekel je, da je Italija prav naredila, ker je okupirala Abesinijo in on je v Detroitu daroval posebno zahvalno mašo, ko je padla Addis Ababa Italijanov v roke...

Civilna vojna v Palestini se nadaljuje

Jeruzalem, 27. jul. — Dvajset Arabov je bilo ubitih v zadnjih dveh dneh v spopadih z angleškimi vojaškimi četami. Vsi vlaki in avtomobili morajo imeti vojaško spremstvo.

Protinacijski izgre di v Milwaukeeju

Urednik nemškega lista in komunistični agitator aretirana

Milwaukee, Wis., 27. jul. — Proslava nemškega dneva, ki so jo priredili tukajšnji Nemci v Washingtonu parku, je izzvala antinacijske demonstracije, katere pa je policija, ki je bila pozvana v akcijo, kmalu zatrla. Demonstracij je prišlo, ko je skupina antinacijev akušala odstraniti nacijsko zastavo z znakom svastike.

Policija je aretirala Elmerja Locknerja, komunističnega organizatorja in Geo. Loha, urednika liberalnega nemškega lista "Der Arbeiter", na obtožbo kaljenja miru, ker sta vodila naskok na nacijsko zastavo. Karl Greb je bil tudi aretirana, pozneje, ko je izjavil, da je on branil zastavo pred napadalci, pa je bil izpuščen. V spopadu je bil Greb ranjen in moral so ga odpeljati v bolnišnico, kjer je dobil prvo pomoč.

Naskok na nacijsko zastavo je sledil govoru Wilhelma Tannenberg, nemškega generalnega konzula v Chicagu, ki je kritiziral vse, ki dvomijo v bodočnost nove Nemčije. Njegova kritika je izzvala porogljiv smeh v zadnjih vrstah množice, Loh in Lockner pa sta se zakadila proti prostoru, kjer je bila postavljena nacijska zastava. Pričela se je bitka na pesti, ki je trajala, dokler ni policija potegnila Loha in Locknerja iz rok razkačene množice, nakar so se ceremonije nadaljevale.

Nacijska Nemčija prva priznala aneksijo Etiopije

Berlin, 27. jul. — Prvo uradno priznanje Mussolinijeve aneksije Abesinije je dala Italiji nacijska Nemčija, ki je 25. julija odredila, da se njeno poslanstvo v Addis Ababi reducira na konzulat. Drugo indirektno priznanje je dala Avstrija, ki je pred kratkim brez ugovora sprejela novega italijanskega poslanika, ki je izjavil, da predstavlja kralja Italije in "cesarja Abesinije".

Silna eksplozija streliva v italijanski Afriki

London, 27. jul. — Reuterjeva depeša sporoča iz Adena, Arabija, da je tja prispela vest o silnem požaru in eksploziji v Massauji v italijanski afriški koloniji Eritreji, ki se nahaja severno od Abesinije. O številu mrtvih se še ne ve, domneva se pa, da jih je na stotine. Veliko skladišče municije je eksplodiralo, nakar je sledil požar, ki je do malega uničil vse mesto. Zaloge 50 aeroplanov je bila tudi uničena.

DELAVSKI ODBOR OBSODIL MAGNAT-SKE BRUTALNOSTI

Delavski odbor ukazal uposlitev odslovljenih delavcev

TOVARNAR TUDI POLICIJSKI ŠEF

Washington. — Delavski odbor je posvetil z veliko žarnico na brutalno taktiko Goodyear Rubber kompanije v Akronu, O., in Gadsdenu, Ala., ter Hardwick Stove kompanije v Clevelandu, Tenn. Obsodil je taktiko obeh družb in odredil, da morata uposliti odslovljene delavce ter jim plačati vso mezdo.

Goodyear kompanijo je obtožil sledečih deliktov in kršenja delavskega zakona:

1. Intimidacije ali strahovanja delavcev s kroženjem vesti, da bo premeštila produkcijo iz Akrona na jug.

2. Družba je inspirirala napad na S. H. Darlympleja, predsednika unije kavčukarskih delavcev, v Gadsdenu pred šestimi tedni.

3. Odgovornost nosi tudi za napad in premikavanje dvanajstih delavcev v tovarni v Gadsdenu po kompanijskih pobojnikih, nakar so bili vsi odslovljeni in nekateri tudi izgnani iz mesta. Radi njihovih aktivnosti sta bila odslovljena še dva druga delavca.

4. Vzdržuje tudi teroristično organizacijo po imenu Stahl Mate klub, ki sestoji iz delovodij in drugih kompanijskih hlapčevov in katera si je namenila nalogo, da razbije krajevno postojanko kavčukarske unije.

5. Vzdržuje in financira kompanijsko unijo.

Hardwick Stove kompanija v Clevelandu, Tenn., prav nič ne zaostaja v teroriziranju delavcev za Goodyear kompanijo. Njen predsednik C. L. Hardwick je obenem tudi policijski komisar ter pravi ekonomski potentat. Finančno je zainteresiran v vse bančne institucije v mestu — je tovarnar, policijski šef in bankir.

In to svojo moč izvaja na vsej črti proti organiziranju delavcev. "Že samo njegov namig zadostuje," pravi delavski odbor, "da odvrne delavca od posluževanja se svojih pravic." In ta svoj vpliv ter opozicijo proti organizaciji je izvajal v polni meri.

"Iz predloženih dokazov je razvidno," nadaljuje delavski odbor, "da je Hardwick pošiljal špijone na unijske seje, da je skušal podkupiti unioniste in je teroriziral unijske člane. Oni, ki so posekali unijske seje, so bili degradirani pri delu ali pa odslovljeni. Vrženi so bili iz kompanijskih stanovanj. V svoji neupravičenosti." (Dolje na 3. strani.)

Coughlin govori o preklicu dolgov

To se bo zgodilo, če ne bo Lemke izvoljen za predsednika

Hankinson, N. D., 27. jul. — "Father" Charles E. Coughlin je v svojem večeršnjem govoru na shodu unijske stranke napovedal preklic farmarskih dolgov, ako ne bo kongresnik William Lemke, kandidat te stranke, izvoljen za predsednika pri novembrskih volitvah. Lemkeja je v svojem govoru omenjal kot prihodnjega predsednika Združenih držav in naglašal, da je program unijske stranke v soglasju z načeli Narodne unije za socialno pravičnost.

"Farmarje na severozapadu tepeta dve nadlogi — dolgovi in suša", je rekel Coughlin. "Ako Lemke ne bo prišel v Belo hišo, tedaj morate prenehati s plačevanjem svojih obveznosti. Sedanja borba med demokrati in republikanci je borba dveh kril iste ptice roparice, kajti obe sta zaveznici mednarodnih bankirjev. Ako bo zmagalo prvo ali drugo krilo, ne bomo imeli volitev l. 1940. V Ameriki bomo imeli fašizem in komunizem se bo boril za oblast."

S tem shodom je unijska stranka pričela s svojo volilno kampanjo. Poleg Coughlina sta bila na govorniškem odru Lemke in Usher L. Burdick, načelnik glavnega odbora unijske stranke. Lemke je v svojem govoru dejal, da je on edini kandidat ameriškega ljudstva. "Reakcionarni demokrati in republikanci tvorijo skupno pasmo mačk," je dejal Lemke. "Jas hočem, da bo imelo ameriško ljudstvo svojega predstavnika v Beli hiši."

Po zaključku shoda je Lemke odpotoval v Chicagu, Coughlin pa se je vrnil v Detroit.

Španska civilna vojna na razcepila Evropo

Italija in Nemčija pomagata fašistom

London, 27. jul. — Fašistična vstaja v Španiji je razcepila Evropo v dva tabora. Delavci in napredne demokratične vlade in stranke v vseh deželah simpatizirajo s špansko ljudsko vlado in njeno levčarsko fronto, katero hočejo fašisti uničiti, dočim reakcija povsod daje moralno in materialno pomoč španskim fašistom. Fašistična Italija, nacijska Nemčija, klerofašistična Avstrija, napol fašistična Ogrska, Poljska in nekateri balkanški države odprto podpirajo španske fašiste in jim žele zmagati.

Socialistična vlada Francije na drugi strani je odprto na strani španskih levčarjev in jim pomaga kolikor more. Če bo španska levčarska vlada prejela od zunaj kakšno materialno pomoč, jo prejme od Francije; španska vlada zelo potrebuje vojnih letal in bomb ter drugega streliva. Francija ima dovolj tega materiala.

Anglija skuša biti nevtralna, faktično je pa angleška vlada tudi na strani fašistov in rada bi jim pomagala do zmage. Liberalni angleški krogi se boje, da moč pride do spora med Anglijo in Francijo. Kočljiva zadeva, kakšno stališče naj vzame angleška vlada napram Španiji, pride še ta teden na dnevni red v angleškem parlamentu.

Moskva, 27. jul. — Ruski komunistični tisk se navdušuje za zmago ljudske fronte v Španiji in je prepričan, da bo ta fronta tudi zmagala. Listi sovjetske vlade pa previdno molče o tej stvari. Litvinov, komisar zunanjih zadev, ki nastopa v Ženevi kot pomirjevalec in kot zagovornik enotne fronte proti Nemčiji, se ne bi rad zameril Angličanom.

USPEHI LJUDSKE FRONTE VZNEMIRJAJO FAŠISTE

Fašistični tisk razširja vesti o kaosu v Franciji

V ZORNA DELAVSKA DISCIPLINA

Pariz. — (FP) — Nobena stvar ni tako alarmirala nacijskih diktatorjev v Nemčiji in italijanskih fašistov, ki se vzdružujejo na krmlu s pomočjo obojenih teroristov, kateri ne trpe nobene opozicije, kakor formiranje vlade ljudske fronte v Franciji. Kakor hitro je Leon Blum, vodja francoskih socialistov, prevzel vladne vaje v svoje roke, je začelo nacijsko in fašistično časopisje kričati o kaosu in anarhiji v Franciji.

Francoski delavci in liberalci, ki podpirajo Blumovo vlado, so že pokazali, kako je treba nastopiti proti fašistom. Združili so se v enotni fronti, staničili in v krepko udarili po fašistih, da so morali pokazati pete. Fašisti se umikajo na vsej črti in njihovi zavezniki v Nemčiji in Italiji se tresejo in v svoji jezi napadajo vlado ljudske fronte. Bojijo se odpora, ker vidijo možnost organiziranja ljudskih front tudi v Nemčiji in Italiji.

Blumova vlada je razpustila fašistične organizacije in zaprla njih urade po vsej deželi. To je dalo žrtvam nacijskega terorizma in italijanskega fašizma, ki so v ječah, v koncentracijskih taboriščih in na kamninskih otokih, novega poguma. Podzemsko delavsko gibanje se slati širi v Nemčiji in čas, ko bo strmoglavilo nacijske teroriste, ni več daleč. Ideja organiziranja ljudske fronte je dobila pristaise tudi v Angliji in Belgiji.

Edina stvar, katero je Joseph Goebbels, nacijski minister propagande, iztuhel, da zasenči velikansko zmago francoske demokracije, je bilo laganje v nacijskem tisku. Njegovemu zgledu je sledil lord Rothermere, kralj angleškega tiska, in njemu se je pridružil tudi ameriški časopisni magnat Hearst. Vsi so kričali o kaosu v Franciji in uničevanju lastnine.

Ko je fašistična propaganda najbolj kričala, je bila Francija mirna. Delavci, ki so po oklicu stavke okupirali tovarne, niso izvršili niti enega čina sabotaže. Popoln red je prevladoval v industrijskih središčih, čeprav je bilo na delu več tisoč fašističnih provokatorjev, ki so ponujali delavcem orožje in municijo, da tako izžvejo izgrede. Delavci so prišli fašistične provokatorje in jih izročili policiji in a tem pokazali svojo vzorno disciplino.

Po zmagovitih stvarkah francoskega delavstva se je pričela nova kampanja v fašističnem tisku Italije, Nemčije in Anglije. Sedaj razširja vesti, da se ljudska fronta krha, da liberalci trgajo vezi z Blumovo vlado, ker se boje komunističnega vpliva iz Moskve in da je Moskva odredila revolucijo v Franciji. Ona hoče ustanoviti sovjetske v Franciji predno bo napadla Nemčijo z dveh strani, čeprav se Moskva dobro zaveda, da bi nemške armade prekoračile mejo kakor hitro bi se pokazali prvi znaki revolucije v Franciji. Sovjetska vlada noče take vojne.

Revolucionarni preobrat je prišel z zmago ljudske fronte. Delavci imajo sedaj glavno besedo, ne fašisti in industrijski magnati. Ako bo prišlo do nasiljev, bo nosila odgovornost plutokracija, če bo skušala organizirati fašistični puč. Tudi na to je Blumova vlada pripravljena, kajti organizirala je nad 30,000 protifašističnih odborov po vsej deželi, ki bodo udarili ob prvi priliki.

(Dolje na 3. strani.)

Angleško bombno letalo je tresilo v morje, ko se je pokvaril motor, v bližini Tankertona. Dva vojaška letalca sta izgubila življenje v tej nesreči.

Blaženo poletje

reč, da so vsi v eni veliki unij-
suznosti.

1. jih morajo izboljšati.

Vesti s Primorskega

TO RAZMERJE MED MILICO IN ARMADO

Novi podatki italijanskega armadnega častnika

„Italia e Liberta“ z dne 21. 7. je prinesla zanimiv članek o razmerjih, ki vladajo med milico in vojaštvom. Vsem pomorom Mussolini nikakor niso zmanjšala njegova zasluga je zmaga v Afriki

servisirani častnik, kate-
mensa se jasno ne prinaša,
da je ta zmaga plod logi-
čnega nasprotja, ki vlad-
med milico in vojaštvom.
vsem pomorom Mussolini
nikakor niso zmanjšala
njegova zasluga je zmaga
v Afriki

servisirani častnik, kate-
mensa se jasno ne prinaša,
da je ta zmaga plod logi-
čnega nasprotja, ki vlad-
med milico in vojaštvom.
vsem pomorom Mussolini
nikakor niso zmanjšala
njegova zasluga je zmaga
v Afriki

bi ali v morje. Veliki vodja je Badoglio, Mussolini je samo ne-
umni diplomat. To je gola res-
nica. Med tem ko so si osvojile
druge države (Nemčija, Ren, Ja-
pon, Mandžurija) pomembna
osemja brez velikega razburja-
nja, si je Mussolini nakopal
sankcije. Sedaj je Mussolini
postal Napoleon, in njegov po-
magatelj je Baidrocci, „perzijski“
general. Ker se je Musso-
lini bahal z vodstvom vojne, so
v vojaških vrstah zelo nezado-
voljni zaradi tega. Pa tudi za-
deva o podelitvi kolajni njevo-
vim sinovom brez posebnih mo-
tivacij se ne zdi lepa. Badoglio
je pravi general. Izkazal se je
v Libiji, ko so odpovedali vsi
drugi. Tudi v Abesiniji je ope-
riral z lahimi avtomobilnimi ce-
tami (alpinci) in jih navajal na
abesinske četaške metode. Bit-
ka se je odločila v Tembienu in
pri Amba-Aradamu. Graziani
je osel, katerega hoče sedaj
Mussolini povišati, da bi znižal
pomen Badoglia. Mussolini se
ne bo mogel večno držati na pre-
stolu. Njegova slava se majo.
Njegova demagogija je že do-
volj poznana. Milico bodo mo-
rali odstraniti, ker je protivnja
ska organizacija. Vojska ne
ljubi Mussolinija.

Omenjeni častnik se nekako
izreče za to da bi prevzel vo-
dstvo sedanji kralj, na koncu pa
se nekam zmešano opredeli za
republiko.

Novi oddelki vojaštva in delav-
cev za Afriko

Trst, julija 1936.—Kot poro-
ča italijansko časopisje, so novi
oddelki vojaštva in delavstva na
potu v vzh. Afriko. V prvih
dneh tega meseca je odplul iz
Genove parnik „Piemonte“ s
celim polkom vojaštva za Abe-
sinijo, iz Messine parnik „Um-
bria“ s 1000 delavci, v Napoliju
pa se vkrcava vojaštvo na dru-
ge štiri parnike, ki bodo v krat-
kem odpluli čez morje, da na do-
mestno oddelke vojakov in de-
lavcev, ki bodo poslani domov.

Aretacija na poti proti domu

Sv. Lucija, julija 1936.—Jo-
že Leban, 22 let star, doma iz
Čadrga pri Tolminu, je lansko
leto ubežal od doma. Sel je čez
mejo v Jugoslavijo od koder se
je pred meseci podal domov. Bil
pa je od italijanskih oblasti are-
tiran in odveden v Trst ter baje
dalje v Videm pred vojaško ko-
misijo.

ITALIJA SE PRIPRAVLJA NA
NOVO VOJNO

Italijanski vojaški manevri ob
jugoslovanski meji

Gorica, julija 1936.—Letošnje
vojaške vaje, ki so bile predčas-
no napovedane in v velikem ob-
segu, so vzbudile med prebival-
stvom zlasti po deželi in v bližini
meje, veliko razburjenje. Kljub
napovedi, po kateri bi moralo
vojaštvo priti na manevre že v
prvi polovici junija, tega ni bilo
vse do konca junija, in ponekod
zgleda, da ne pride še niti v prvi
polovici julija. Vendar je v
zadnjem času prišlo nekaj poro-
čil, iz katerih je sklepato, da z
vsem pompom napovedani ob-
sejni manevri se bodo le vršili,
toda z veliko zakasnitvijo in v
veliko manjšem obsegu. Iz Bo-
va poročajo namreč, da je v noči
od 27. do 28. junija pasiralo
Bovc 6000 vojakov, ki so od-
šli v obmejne predele ob Mo-
strovko in na Vršič. Istočasno
so prepeljevali v pokritih avto-
mobilih v isto smer, kot so vo-
jaki odšli, razni vojaški mate-
riji. Delavci, ki so bili dosedaj
zaposleni pri pogozdovanju Mo-
strovke, so morali takoj z de-
lom prekiniti in oditi domov, da
ne bi bili pričrta velikih obmej-
nih manevrov ali celo česa dru-
gega. Ravno tako poročajo iz
Trbiža, kamor je prišlo precej
vojaštva, a ga še pričakujejo.
Pri Belopeških jezerih imajo va-
je v oostrem streljanju redno
vsak dan. Dalje je prišlo nekaj
vojakov že v obmejne predele
nad Idrijo. Dne 24. junija je
prišlo v Godovič 1 bataljon pe-
šadije, vojaki taborijo na pašni-
ku, blizu naselja Log 1 km za
Godovičem in ob cesti Godovič-
Idrija. Tudi s Cerkljanskega
poročajo, da so tjakaj že prispeli
vojaki, in sicer v Zakriž in v
Cerkno samo, da jih pa še pri-

čakujejo, ker jih je bilo veliko
več napovedanih, kot jih je do
sedaj prišlo. Zaradi teh pre-
zgodnjih manevrov, bodo imeli
naši kmetje ogromno škodo.

UTRJEVANJE MEJE

Novo strateško ceste ob meji

Trst, julija 1936.—Od vseh
strani prihajajo tudi letos poro-
čila o novih delih v obmejnih
strukturah ter o nadaljevanju z
lani in prej začetimi obmejnimi
napravami. Posebno pa je opa-
ziti veliko delavnost v dogra-
ditvi cestnega omrežja ob meji
in zgleda, da so letos italijanske
vojaške oblasti obrnile posebno
pozornost na novogradnjo in po-
pravo starih cest in potov, ki so
važne iz strateškega stališča.
Lani, še bolj pa letos pa je opa-
ziti, da popravljajo in razširjajo
stare ceste in poti ter trasirajo
nove oddelke cest—več ali manj
strateško zelo važne—ki vežejo
ostalo cestno omrežje z mejo in
se tu stikajo z jugoslovanskimi
cestami in potmi. Tako so letos
na vse zgodaj spomlad prišli z
delom novo trasirane ceste, ki
pelja iz Ravber komande pri Po-
stojni do meje pri Planini, dalje
nov. kos ceste iz Godoviča nad
Idrijo do malega obmejnega na-
selja Medvedje brdo, potem od
prelaza Vrhuljica—bivša meja
med Kranjsko in Primorsko pa
do vrha Skofije, ki je tik ob me-
ji na Cerkljanskem, iz Voharš
(pri Godoviču)—Mravljščice—
Sp. Zavratac do meje. Vse te
ceste so projektirane tako, da
bodo služile predvsem avtomob-
ilskemu prometu in so sedaj v
delu. V od meje oddaljenih
predelih izvršuje ta dela vojaš-
tvo, tik za mejo pa civilno de-
lavstvo. Prav v zadnjem času
pa so izvršile italijanske voja-
ške oblasti še brezštevila tras
za ceste tik ob meji, ki bodo de-
lom vodile tudi na mejo, med
drugimi cesto na 1630 m visok
Porezen, ki se dviga nad Cerk-
nem in je tik ob meji.

Nova vojašnica tik za mejo

Idrija, julija 1936.—Pred
kratkim smo poročali o novi vo-
jašnici za obmejno milico, ki jo
grade v bližini Godoviča. Da-
nes pa moramo zabeležiti spet
novo gradnjo kasarne za milični-
ke, ki jo grade kakih 500 m od
državne meje, severno od ceste
Godovič—meja (pri Hotedrači).
To bo potem že tretja kasarna
za milico v približno 6 km dol-
gem obmejnem odseku.

Novo žrtve v Afriki

Trst, junija 1936.—Kakor po-
ročajo časopisi je dosedaj padlo,
umrlo itd. v Afriki 2,312 Italia-
nov, 1,593 domačinov in 453 de-
lavcev. Med temi so naštetu tu-
di imena naših fantov, v kolikor
jih moremo vsled pokvarjenega
pravopisa in pokvarjenih imen
razločiti. Kervatin Peter iz Vi-
žinjana v Istri je padel na fron-
ti in ne kakor je bilo prvotno
poročano, da se je izgubil. Padli
so dalje: Pavletič Ernest iz Ro-
cola, Vidmar Karel iz Idrije,
Fabretto (Kovačič?) Ivan iz Sv.
Petra na Krasu, Tronka Ivan z
Reke, Batić Andrej iz Postojne
in Kogej Ludvig iz Sp. Idrije.
Starši padlih dobe kako denarno
podporo, predvsem pa mnogo
sožal s strani Mussolinija in
podkralja Badoglia.

Italija utrjuje severno mejo

Trst, julija 1936.—Kot je raz-
vidno iz raznih uradnih infor-

Francoski socialisti
in Jugoslavija

Mi v splošnem ne čitamo
francoskih listov, še manj pa
socialističnih. Nam je franco-
ščina večinoma tuja, intelligen-
ca, ki ume francoščino, pa čita
meščanske in kapitalistične li-
ste. V današnji krizi je pa to
premalo, ker bo treba reformi-
rati družbo socialno pravičnejše,
kar pa zopet ne gre z diktatura-
mi, ampak le potem prave de-
mokratije. In v tem pogledu je
delavsko socialistično naziranje
edino pravilno ter dobiva zato
tudi vedno večjo politično moč.
Ta razvoj je tudi edino norma-
lno, ker bi sicer bilo človeštvo
pahnjeno zaradi vedno slabej-
ših razmer v strašno meščan-
sko vojno, ki bi uničila vse do-
sedanje kulturne dobrine.

Vodstvo današnje Francije
je v rokah socialistov. Leon
Blum hoče popraviti Lavalovo
politiko ter združiti vse države,
ki so za mir. Seveda priporo-
ča iz zgoraj navedenih razlo-
gov povsod demokratične reži-
me.

Glavno glasilo francoskih so-
cialistov je „Populaire“. List
je izredno lepo urejevan ter se
jako mnogo bavi z mednarodno
politiko.

O Jugoslaviji prinaša vedno
temeljita poročila, žigosa, kar
se mu zdi napačno in priporo-
ča, kar misli, da bi koristilo
državi in mednarodni politiki.

List je obojalo diktature in
politična preganjanja prejšnjih
režimov. Odločno je obojalo in
svarilo, ker je zdrava Jugoslavi-
ja mogoča le kot svobodna de-
mokratična država in v med-
narodnem prijateljstvu z vsemi
državami. Tako je trdil „Po-
pulaire“ že pred leti.

Tudi sedaj, ko je nastopila
Franciji Blumova vlada, se
„Populaire“ v celi vrsti član-
kov iskreno in z ljubeznijo za-
vzema, prvič za notranjo kon-

solidacijo in za izboljšanje nje
zunanjega položaja. Francoski
socialisti mislijo, da je spora-
zum z Mačkom nujen in mogoč
ter se sklicujejo pri tem na nje-
govo izjavo. Ni namreč bistve-
no, kako se uredijo notranje
razmere, le urediti se morajo,
da se bo potem na podlagi ure-
jenih razmer in v demokraciji
vršila notranja konsolidacija in
utrditev enotne državne misli.
Vse drugo je postranskega po-
mena.

List tudi svetuje Jugoslaviji,
da prizna Rusijo. Za Jugosla-
vijo je to le formalnega pome-
na; je pa velikega mednarodne-
ga pomena zanj, ker vsaj se-
daj nima samo prijateljskih
sosed. V mednarodni politiki
pa imajo za vsako državo dobri
odnosi s čimveč sosedmi izred-
no velik pomen.

Končno pripominja list k
zadnjim dogodkom, ki zbujajo
sum, da se hoče Jugoslavija na-
sloniti na Nemčijo. V kolikor
je to gospodarsko nujno, se da
opravičevati. — Silno zgrešeno
bi pa bilo, če bi Jugoslavija ho-
tela tudi politično posnemati
Nemčijo. Gospodarske zveze
z modernimi nedemokratičnimi
državami so vedno nevarne za
male države. Najbolj nevarna
je pa kapitalistična metoda
podkupovanja časopisja, ki je
potem v službi velike države ter
raskraja zdrave živce in miali
malih držav.

Francoski socialisti se torej
živo zanimajo tudi za našo do-
movino. Poučeni so dobro o
notranjih razmerah, zato svari
in opominjajo narod in mero-
dajne faktorje na potrebne re-
forme, potrebno politiko. Lah-
ko rečemo, da Jugoslavija še
nikdar ni imela tako odkritega
prijatelja, tako konkretnega in
dobrega svetovalca, kakor ga
ima v sedanjem francoskem re-
žimu, ki ga vodijo socialisti.
—Po D. P.

Thomasovo pismo repu-
blikanskemu kandidatu

New York, 27. jul.—Norman
Thomas, socialistični kandidat
za predsednika, je večer objavil
pismo, ki ga je 24. t. m. na-
slovil na kanaskega gubernerja
Landon, predsedniškega kan-
didata republikanske stranke. V
pismu vprašuje Thomas Lando-
na, kaj je njegovo natančno sta-
lišče glede jeklarskih delavcev
in najemninških farmarjev na
jugu. Dalje hoče Thomas vede-
ti, kaj misli Landon z besedami,
da „unijako gibanje mora biti
prosto z vseh strani“, katere je
izrekel zadnji teden v svojem
prvem kampanjskem govoru v
Topeki, ko je sprejel predsedni-
ško kandidaturo.

Protesti proti
cenzuri radia

Washington.—Sklep zvezne
komunikacijske komisije, ki je
odredila cenzuriranje vseh tuje-
zemskih radioprogramov pred-
no morejo biti oddani v Ameri-
ki, je naletel na večjo opozicijo
s strani raznih organizacij. Pro-
fesor Hatcher Hughes, predse-
dnik Splošnega sveta proti cen-
zuri, je karakteriziral ta sklep
komisije kot „neupravičeno raz-
tegnitev že prevelike moči cen-
zure“ in urgiral komisijo, naj
ta sklep umakne. Komisijo vpra-
šuje za pojasnilo o vzrokih te
akcije. Proti odloku je protesta-
rala tudi Ameriška liga za civil-
ne svobode. Tudi v drugi govo-
rnosti so toliko zalegli, da je ko-
misija odgodila izvajanje sklepa
do 1. avgusta.

Nemčija plača Ameriki
\$20,000,000 odškodnine

New York.—Po dolgem po-
gajanju med zastopniki Zdrže-
nih držav in Nemčije je zadnje
dni Hitlerjeva vlada le pristala
na plačilo odškodnine v vsoti 20
milijonov dolarjev za škodo, po-
vzročeno po eksplozijah streliv-
a v Black Tomu in Kingslandu,
ki so bile delo nemških špijонов
med svetovne vojne. Odškodni-
na bo izplačana ameriškim in
kanadskim družbam, ki so bile
prizadete.

Strela ubila 14
oseb v Turčiji

Istanbul, 27. jul.—V silnem
neurju s točo v okolici Ankare
je strela ubila 14 oseb in ranila
20. Nevhita je trajala 12 ur.

Odprava odredb
proti piketiranju

Jeklarke korporacije v
novi ofenzivi

Pittsburgh, Pa.—(FP)—
Lewisov odbor, ki vodi organi-
zatorsko kampanjo med jelezar-
skimi in jeklarskimi delavci, je
preko svojega pravnega svetov-
alca Leeja Pressmana naznanil,
da bo veljavnost odredb, ki pre-
povedujejo piketiranje in druge
delavske aktivnosti v stavkah,
podvrnil preizkušnji na sodiš-
čih.

„Odkar se je pričela organiza-
torska kampanja, je mnogo me-
stnih vlad, ki so pod dominacijo
jeklarskega trusta uveljavilo
odredbe proti piketiranju,“ je
dejal Pressman. „V Farrelu in
Sharonu so mestni odborniki
sprejeli odredbo, ki prepoveduje
demonstracije na ulicah, noánjo
napisov in zbiranje večje skupi-
ne ljudi na pločnikih in cestah.“

Na podlagi Norrisovega zaka-
na ne smejo federalni sodniki iz-
dajati injunkcij proti mirnemu
piketiranju. Sličen zakon je
sprejela tudi državna legislatura,
toda avtoritete v mestih, v kate-
rih imajo jeklarke kompanije
glavno besedo, kljub temu kršijo
zakon z odredbami proti piketi-
ranju.

Clinton Golden, vodja organi-
zatorske kampanje v pittsbu-
rškem distriktu, poroča o novi of-
enzivi jeklarskih korporacij. Te
sedaj krožijo med delavci peti-
cije, ki obsojajo aktivnosti Lewi-
sovih organizatorjev. Od članov
kompanijskih unij zahtevajo
podpise in mnogim so že zapre-
tile, da bodo izgubili delo, če bo-
do pristopili v pravo unijo. Ame-
riški jeklarski in jelezarski in-
stitut, organizacija jeklarskega
trusta, je ponovil grožnjo, da ne
bo trpel vmešavanja „zunanjih“
organizatorjev, ki hočejo organi-
zirati delavce v uniji Amalgam-
ated Assn. of Iron, Steel and
Tin Workers.

Delavska federaci-
ja oplazila sodišče

„Diktatura devetih sta-
rih mož“

Vancouver, Wash.—(FP)—
Štiristo delegatov, ki so se ude-
ležili letne konvencije državne
delavske federacije, je podprlo
predsednika federacije A. D.
Taylorja, ki je v svojem govoru
ožigal člane federalnega vr-
hovnega sodišča, ki so razvelja-
vili delavsko zakonodajo, spre-
jeto v kongresu.

„Devet stavev je uzurpiralo
oblast v tej deželi,“ je rekel
Taylor. „Prišli smo že tako da-
leč, da bomo morali odločiti, ali
naj devet odvratnikov diktra na-
rodu 125,000,000 ljudi. Ti so si
prisvojili oblast, kakršne ne po-
sedejuje noben diktator.“

Delegatje so po Taylorjevem
govoru soglasno sprejeli resolu-
cijo glede amandiranja federal-
ne ustave, da se odvzame sodi-
šču oblast razveljavljanja za-
konov.

Ali ste že naročili Prosveto
ali Mladinski list svojemu
prijatelju ali sorodniku v
domovino? To je edini dar
trajne vrednosti, ki ga za
mal denar lahko pošljete
svojcem v domovino.

Uspehi ljudske fronte
vznemirjajo fašiste

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Po razpustitvi fašističnih lig
je Blumova vlada odredila podr-
žavljenje orožne in municijske
industrije in Francoske banke.
Enotna fronta, ki jo tvorijo so-
cialisti, komunisti in socialni
radikalci, je danes trdnješa kot
kdaj prej. Francija je v dobi
največje socialne transformaci-
je in ta se lahko primerja bolj-
ševiški revoluciji v Rusiji. Fa-
šisti v Italiji in naciji v Nemčiji
to vedo in zato kričijo o anar-
hiji in kaosu v Franciji.

Delavski odbor obsodil
magnatske brutalnosti

(Nadaljevanje s 1. strani.)

spravljeni opoziciji do unioniz-
ma je Hardwick poslal špišone,
da so prisilskovali pri vratih in
pod dvorano, v kateri so se vr-
šile unijske seje. Odslovil je ne-
kega delavca, ker ni hotel po-
stati izdajalec in je v mnogih
druhih oziirih neusmiljeno vihtel
svoj antiunijaki bič.“

Javno zaslišanje o
Bennettovi ekstradiciji

Springfield, Ill.—V gover-
nerjevem uradu se je te dni vr-
šilo javno zaslišanje o ekstra-
diciji Sama Bennetta, zamor-
skega dninarja, ki je pribežal v
Chicago iz Arkansasa pred
plantaznimi teroristi v
zadnji stavki. Zaslišanje se je
vršilo brez Hornerja, katerega
je nadomestoval De Witt Bill-
man, tajnik legislativnega bi-
roja, ki je rekel, da bo stvar
predložil guberniju, ko se vr-
ne s počitnic. Bennett so za-
stopali H. A. Ruckne! od čil-
ške postojanice Unije za evkan-
ske svobode, odvetnik F. A.
Lovelace, M. Meyer in Albert
Goldman od Lige za delavske
pravice, rev. Claude Williams,
ki je bil pretepen in spoden iz
Arkansasa, ter H. L. Mitchell,
tajnik Southern Tenant Far-
mers unije. Bennett je obtožen
napada nekega „valpeta“, ki ga
je skušal prisiliti k sbebanju.
Ker v tem ni uspel, je Bennet-
tu zagrozil, „da ga bo še dobil“,
nakar je slednji pobegnul, ker
je vedel, kaj grožnja pomeni.
Horner je ekstradicijo še pod-
pisal, toda je izgon odložil na
prizadevanje Bennettovega od-
vetnika in Workers Rights lige,
katera urgira prijatelje svobo-
de, naj apelirajo na Hornerja,
da umakne izgonsko tirnico.

Odslovitvena plača
za obrežne mornarje

San Francisco.—Med South-
ern Pacific kompanijo, ki obra-
tuje obrežne ladje za prevažan-
je ljudi in blaga med Oaklandom
in San Franciscom ter dve-
ma mornarskima unijama —
International Seamen's Union in
National Organization of Mas-
ters, Mates and Pilots — je bila
sklenjena pogodba, ki določa
„odslovitveno plačo“ ali c!ško-
dovanje delavcev, ki izgube ča-
lo valed novega mostu ali dru-
gače. Pogodba je slična dogovo-
ru med jelezničarskimi unijami
in jeleznicami v zvezi z vpraša-
njem konsolidacije. Delavci s 15-
letno službo dobe enoletno odslo-
vitveno plačo, oni, ki so v služ-
bi od 10 do 15 let, za 11 mese-
cev in ostali z manj ko desetlet-
no službo pa dobe odslovitveno
plačo enega meseca za vsako le-
to službe. To je drugi slučaj, ko
je bila med unijami in podjetni-
ki sklenjena taka pogodba.

Edward F. McGrady (levo), pomožni delavski tajnik in John L. Lewis, predsednik rudarske unije.

KNUT HAMSUN:

GLAD

Pisalec FRAN ALBRECHT

A to je imelo spet svoje prednosti; v marsikaterih položajih mi je že pomagalo. Inteligentni siromak je mnogo finejši opazovalec nego inteligentni bogataš. Siromak se okrene pri slehernem koraku, ki ga napravi, nezaupljivo priškušuje vsaki besedi, ki jo čuje od ljudi, ki jih sreča; vsak korak, ki ga napravi, nalaga zategadelj njegovim mislim in čustvom posebno nalogo in opravilo. Njegovo uho sliši in občuti finejše, izkušenejši človek je, njegova duša je polna opeklin...

In dolgo sem govoril o opeklinah, ki jih ima moja duša. Ampak čim dlje sem govoril, tem nemirnejša je bila; navsezadnje je vzkliknila parkrat brezupno: "Moj bog!" in je pri tem vila roke. Dobro sem videl, da je mučim, nisem je hotel mučiti, a vendar sem delal to. Slednjič sem menil, da sem ji v grobih potezah povedal najnujnejše, kar sem ji bil imel povedati; njen obupani pogled me je ganil in vzkliknil sem:

"Zdaj pojdem! Ali ne vidite, da mi leži roka že na ključki? Zdravstvijte! Pozdravljani, vam pravim! Saj bi mi pač lahko kaj odvrgli, če vam dvakrat pravim: pozdravljeni in sem ves pripravljen, da odidem. Saj vas ne prosim, da bi vas smel še videti, ker bi vas to mučilo; ampak povejte mi: Zakaj me niste pustili pri miru? Kaj sem vam storil? Jaz vam vendar nisem prišel na pot, kaj? Čemu se hipoma obračate od mene, ko da me niti več ne poznate? Zdaj ste me tako čisto raztrgali, da sem bednejši nego kdaj prej. Veliki bog, saj jaz vendar nisem blazen, to veste prav dobro, če pomislite, da mi prav nič ne manjka. Tak pridite vendar in dajte mi roko! Ali pa mi dovolite, da pridem jaz k vam? Ali smem? Nič zalega vam ne stori, samo za hip bi rad pokleknil pred vas, tja na tla pokleknil pred vas, samo za hip; ali smem? Ne, ne, potem ne storim tega, ne bom storil, ali slišite? Moj bog, čemu ste tako prestrašeni? Saj stojim čisto pri miru, še ne ganim se na. Samo za hip bi pokleknil na preprogo, ravno tamle, na rdečo rolo pri vaših nogah. Ampak prestrašili ste se; zato sem ostal tu. Ne koraka nisem napravil, ko sem vas prosil to, kajne? Prav tako nepremično sem stal kakor zdajle, ko vam kažem mesto, kamor bi bil pokleknil, tamkajle na rdeči roli na preprogi. Še s prstom je ne pokažem, še pokažati ne maram nanjo; opustil sem to, da bi vas ne prestrašilo, samo pokimam in pogledam tja — tako! In prav dobro veste, katero rolo mislim, a mi nečete dovoliti, da bi pokleknil tam, strah vas je pred mano in zato se mi ne upate blizu. Ne razumem, kako vam je moglo dopustiti srce, da ste me nazvali blaznega! Kajne? Ali mar več ne mislite tako? Nekoč poleti — zdaj je že davno temu — tedaj sem bil blazen; delal sem preveč naporno in poskušal hoditi opoldne pravočasno k obedu, če sem imel preveč misliti. To se je dogajalo dan za dnem; saj bi bil moral misliti na to, toda vedno sem pozabil. Bog nebeski vedi, da je res! Živ ne pojdem odtod z mesta, če lašem! Tu torej vidite, kakšno krivico mi delate. Ni se zgodilo iz pomanjkanja, saj imam kredita, veliko kredita pri Ingebreitu in Gravesenu, večkrat sem imel tudi dovolj denarja v žepu in si vžle temu nisem kupil jedi, ker sem pozabil. Ali me slišite? Ničesar ne rečete, ne odgovorite, ne stopite stran od kamina, kar stojite in čakate, da bi odšel..."

Prišla je hlastno k meni in mi ponudila roko. Poln nezaupanja se se ozrl vanjo. Jeli pa tudi storila to z lahkim srcem? Ali je storila samo, da bi se me iznebila? Očila mi je

roke krog vratu, v obeh so ji stale solze. Stal sem nepremično in zrl nanjo. Ponudila mi je svoje usta; nisem ji mogel verovati; čisto gotovo se je žrtvovala — to je bilo samo sredstvo, da bi pospešila konec.

Dejala je nekaj, kar je zvenelo nekako kot: "Saj vas imam vseeno rada!" Zelo tiho in nerazločno je dejala to, nemara nisem prav ališal, mogoče, da ni rekla baš teh besed; a vrgla se mi je s silo na prsi, objela me za kratak hip z obema rokama krog vratu, stopila na prste, da me je lahko dosegla in je obstala tako nemara celo minuto.

Bal sem se, da se morda sili, pokazati mi to nežnost in sem rekel le:

"Kako ste zdajle lepa!"

Drugač nazaj in odšel s hrbotom proti vratom. Ona pa je ostala znotraj.

ČETIRTO POGAVJE

Prišla je zima, ostra, vlažna zima, skoro brez snega, meglena, mrka, vekovečna noč, brez vsakega vetra ves ta dolgi teden. Plin je gorel po cestah skoro ves dan, pa vendar so se ljudje v megli zadrževali drug v drugega. Vsi glasovi, zvonjenje cerkvenih zvonov, kraguljčki fijkarskih konj, človeški glasovi, udarci kopit — vse je zvenelo tako ubiti in rezko v tem gostem zraku, ki je legel med vse in preho vsega. Teden za tedom je minil, vreme pa je bilo in ostalo isto.

Še vedno sem bival tam doti v Domovini.

Vse tesneje sem bil privezan na to gostilno, to prenočišče za potnike, kjer sem našel pribežališče valic svoji propalosti. Denar je bil že davno porabljen in vendar sem ostal na tem mestu, kakor da imam kako pravico do tega in da spadam tja. Gospodinja ni še ničesar rekla, a vendar me je mučilo, da ji nisem mogel plačati. Tako so minuli trije tedni.

Že pred več dnevi sem zopet pričel pisati, a se mi ni več posrečilo, da bi dovršil kaj pomenega, s čimer bi bil zadovoljen; nisem imel več sreče, najsi sem bil še tako priden in poskušal od rana do večera; naj sem pričel kar koli, nič ni pomagalo, sreča je odbežala, in vedno sem se trudil zaman.

V sobi drugega nadstropja, v najboljši sobi za goste, sem sedel in se poskušal v tem. Izra prvega večera, ko sem imel denarja in sem lahko vse poravnal, sem bil neoviran tu gori.

Tudi sem ves ta čas upal, da bom navsezadnje vendar dovršil kak članek o tem ali onem ter plačal sobo in kar sem sicer še dolgoval; zato sem tako naporno delal. Zlasti sem pričel neko stvar, o kateri sem mnogo pričeval, alegorijo o požaru v knjigarni, globokoumna misel, ki sem jo obdelaval z vso svojo marljivostjo in jo hotel izročiti "Glasniku" za odplačilo. "Glasnik" naj zve, da je to pot resnično pomagal nadarjenemu človeku; prav nič nisem dvomil, da zve to; veljalo je samo čakati, da me obsenči duh. In čemu bi me duh ne obsenčil? Čemu bi me ne obsenčil v najdoglednejšem času? Ničesar mi ni nedostajalo; vsak dan sem dobil od svoje gospodinje nekaj hrane, zvečer in zjutraj nekaj kruha z maslom in moja nervoznost je malone izginila. Ni mi bilo več treba obvezovati rok, če sem pisal in s svojega okna v drugem nadstropju sem lahko gledal na ulico, ne da bi se me lotila ometica. Bilo mi je boljše v vsakem oziru in naravnost čutil sem se, da moja alegorija ni bila še dovršena. Nisem pojmlil, s čim bi to bilo v zvezi.

(Dolje prihodaš.)

ma, da si ostal v ti vasi umirajočih, da si jim mogel prodajati run, suho meso in neočiščen sladkor.

V pragozdu je zmerom dovolj teh popotnikov, ki prebe na bližnjem bogastvo. Kadar naseljenec, cauchero, proda kavčukove zaloge in slavi svoje veselje s tem, da z revolverjem velikega kalibra strelja v zrak, kadar se preprost možakar vrača z blatne reke s polno bučo izpranih zlatih zrn, kadar sijajna zbirka metuljev — blede zlatih, gnilo rumenih, polnočno sinje svetlikajočih se — najde radodarnega kupca, vselej je v bližini malopridnež, ki zna kar najdražje prodati svoj luksuzni konjak in svoje pristno španjolsko vino.

Praznik brez alkohola ni praznik. Ker ni žensk, se odlokujejo ljudje s pijačo. Vsakdo prepeva, da moraš oglušeti, narodno himno, ki se tako lepo pričinja: "Svobodni smo, svobodni ostanimo!" Človek si izvoli, kar je najboljšega, potem ko si je bil izbral za tarčo lepe konservne škatle z okusnimi slikami, plačal na vso moč drago odličnega šampanjca in je srečen. Bodimo pravični tem Sircem ali Zidom, ki so si izbrali pragozdu za domovino: posel ni brn nevarnosti, zakaj tod si krogle čudno pogostoma izbirajo nepravde cilje.

To je res, toda po nekaj letih se lahko vrneš v Evropo, si kupiš graščino in se oženš. To stališče se da zagovarjati. Moj sluga, preprost človek, je zmerjal te trgovce z nesramnimi rabotniki, z izkoriščevalci "domačega ljudstva" — toda opozoril sem ga, da konjak z večimi zvezdami in alkohol s španskimi tal nista najnujnejši življenjski potrebščini.

Torej tisti večer mi je na vso moč skrivnostno način prišel povedati veliko novico. Ta izdajalec, "hudobnejši od Kitajcev, general", ta vlačugin sin, "kateraga naj sam hudič odnese," je za zlat denar prodajal kinin. Tako pripovedujejo, treba je to dokazati. Navzlic nepokorščini taborišča, ki se je skrčilo že na borih sto mož, so me včasih še le ubogali in ukazal sem, naj privedejo trgovca. Bil je to majhen mož z bradico, ki je imel šaljive navade in zanikrno ponašanje.

"General", je vzkliknil, ko je vstopil, "zaše sem prihranil tegale kumineve. Prinašam vam ga. Z njim si lahko pripravite čudovito slaven čaj, ki osrvari vsak nahod."

Odločno in kratko sem ga vprašal:

"Pa kinin? Prinesel ga boš sem, pa prav takoj, za bolnike, kar jih je mogoče še rešiti. Si razumel, pasji sin?"

Ta mednarodna psovka je izzvala nepričakovan učinek. S sklenjenimi rokami, s silnimi kretnjami, kakor jih popisuje že sveto pismo, me je klečeč možak blagoslovil v imenu nepoznanega boga, ne spomnim se več katerega, in me kakor iz nežnega spoštovanja tikal:

"Kako le moreš verjeti kaj takega, general?"

"Saj je pošten trgovec, ki tvega življenje med temi preprostimi ljudstvi, tako oddaljenimi od sleherne udobnosti in civilizacije. Seveda, alkohola, tega ima še, dragi gospodar. In prav bi bilo, da bi mu v zameno za te steklenice podpisal par nakaznic v predpisani obliki, da bi dobil zanj plačilo od vlade. Celo nekaj cevč strupa za lovcu ima še, pa medu črnih čebel za odvajanje, posušeno meso, tako dobro, kakor polenovka, da, še nekaj živil in ovratnic, ki prinašajo srečo, pa opijih zob za ženske, toda kinina niti za toliko ne, niti za toliko ne! In s poumenelim nobotom mezinca si je tlesnil ob zob.

Moj sluga Paulino, ki je bil, kakor ves njegov rod, dovteten za lepe besede iz falolajev, je hudo v zadregi opazoval trgovca, katerega je bil po krivem osumil. Ni bilo dvoma, da je poštenjak. In po krivem je obdožil moža. No, ljudstvo ima zmerom smisel za pravičnost in sovrađi osvadočstvo. Mojega sluga je bilo torej močno sram, da je obrekoval nedolžnega.

S pravo otroško nepremišljenostjo smo pustili, da je Sirec hitro odšel, kakor da pleše polko, kot pravijo pri nas. Prebrisani možak je takoj sprevredil, kaj mu je storiti. Preiskava v njegovi koči bi mogla odkriti zavoj kinina, ki ga je prodajal vojaku.

Drugo jutro smo se o tem prepražili. Vojak, ki je umiral, nas je še skoro trd in s penami na ustnicah, obupno prosil, naj mu gremo iskati še malce kinina. S presekanimi besedami je vse primal. Poslednjič je zahropel, nato se je zgrudil pred mojimi vrati, s krčevito dvignjenimi rokami in prosil žive, naj mu preskrbe malo tega belega prahu, ki kroti mrzlico in ki daje moč, da človek še lahko gleda sonce. Bil je strašen, ves vijoličast, zbežgan in pokrit z mušicami, pravi kožni demon.

Ah, dragi prijatelj, ta boj za kinin, težko mi je izbrisati vse to iz spomina! Vzel sem kakih dvajset zdravih mož in šel iskati Sircu, ki se je, kar se samo razume, utaboril v koči iz trsa z nekaterimi upornimi vojaki, ki so se prav posebno bali za svojo kožo. Ljudem je treba oprostiti, dragi moj. Pred smrtjo so vsi enako divji. Tj-le, ki bi se morebiti mogli polastiti dragocenega prahu, so sklenili, da rešijo svoje življenje s tem, da prodajo naše. In skozi špranje med slabo povezanim trajem so streljali na nas kakor blazni. Lepo razporejene po bližnjih drevesih so si opice kot strokovnjaški opazovalci pomešikovalile in se praskale po trebuhu, gledaje to bitko med ljudmi. Puščice nevidnega vojsčaka — bil je to gotovo napoli divji zaveznik sirakega trgovca — so padale pred nas kakor splasene ptice. Po vseh štirih, kakor da imajo kot krinko človeške obraze, vse rumene in zelenkaste, take barve, kakršen je žolč in izmečki, se je nekaj vojakov opotekaje približevalo. V obeh jim je gorelo nesmiselno upanje, upanje, da bodo še ob pravem času dobili zdravilo, ki reši človeka. Ležali smo na tleh med temi umirajočimi in neprestano streljali. Krogle so že zadevale stene iz trsa, ki je pričel tleti. Da bi bolje gorelo, je neki vojak namočil srajco v bučo z alkoholom, in jo vrgel na streho koč, ki se je že smodila.

Tedaj smo videli, kako je sredi petorice mož, pijanih od odličnega konjaka, skočil skozi nizka vrata Sirec sam na prosto. S prosečo kretnjo je molil predse dian, polno prahu, kakor belo zastavo mrzlice.

Razume se seveda, da smo ga pri priči ustrelili, navzile težkemu pasu, napolnjenemu s sterlingi, katerega nam je vrgel pred noge. Toda kako naj vam popišem živalsko požrešnost ubogih umirajočih, ki so s tal izšli grenki prah, kakor da je pravičljna slaščica!"

Kdo je srečen

— Vaša hčerka je torej že pol leta omožena. Je srečna?

— Da, mož jo nosi na rokah. Vsako željo, ki ji jo prečita iz oči, morava izpolniti midva z ženo.

V šoli

— Kako se glasi četrta božja zapoved?

— Spoštuj svojega očeta...

— No, naprej!

— Gospod katehet, moj oče je ločen.

Škoda

— Zakaj si tako žalosten, prijatelj?

— Ali si že slišal, da inosem-

skih dolgov ni treba plačevati?

— In to te je tako potrló?

— Kako bi me ne, ko pa imam same domače dolgovce.

Kritika
— Je bil koncert zanimiv?
— Da, dve dami sta peči solo.
— Dve dami vendar ne moreta peti solo.
— Vem, in vendar je bilo tako; ena namreč sploh ni imela glasu.

Svet hoče biti varan
— Povej mi, ali ljubiš svojo ženo?
— Nad vse jo ljubim.
— Zakaj pa hodiš vsak teden z drugim dekletom?
— Saj veš, da hoče biti svet varan.

Imeniten jetnik

Paznik: Številka 99, ali ste me klicali?
Jetnik: Da, klical sem vas, da bi mi odklenili vrata, ker moram postaviti pred nje čevlje, da mi jih osnažijo.

Dobro jo je zavrnil
— Dovtip, ki ste mi ga dali, gospod, je star najmanj let.
— Gospodična, vi imate izboren spomin.

Dobro nasvet
Rada bi imela gladke, bele roke. Svetujte mi, kaj delam.
— Nič.

Obzirno zavržen
— Gospodična, ali bi se zaročili z menoj?
— Ne, toda čestitam vam dobremu okusu.

Ali ste že naročili Prosveto
Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? edini dar trajne vrednosti, za mal denar lahko pošljete v domovino.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Prosveto 10. ročno izvenst, se lahko naroči na list Prosveto v šteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in eno družino k eni naročniku. Prosveto stane za vse enake, za člano ali sočlano \$6.00 za eno leto ali \$1.20 za eno leto. Ker pa člani še plačujejo pri naročniku \$1.20 za teden, se jim šteje k naročniku. Torej sodaj ni varstva, roči, da je list prebran v S. N. P. J. List Prosveto je vada listina in gotovo je v vsaki družini ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveto je:

Za Zdrav. družine in Kapado \$6.00	Za Člano in Chicago je...
1 tednik in..... 4.00	1 tednik in.....
2 tednika in..... 7.00	2 tednika in.....
3 tednika in..... 9.00	3 tednika in.....
4 tednika in..... 1.20	4 tednika in.....
5 tednikov in..... 5.00	5 tednikov in.....

Za Evrope je..... \$6.00

Isposlajte spodnji kupon, priložite potrebno vrsto denarja ali Order v plačilo in si naročite Prosveto, list, ki je vada listina.

Pojasnimo: Vselej kakor hitro kateri tah članov preneha biti član ali če se preseli proč od družine in ho zahteval sam svoj list tednik, moral tisti član in dotične družine, ki je tako skupno naročila za Prosveto, to takoj naznaniti upravnistvu lista, in obenem doplačati vrsto lista Prosveto. Ako tega ne stori, tedaj mora upravnistvo datum za to vrsto naročniku.

PROSVETA, S.N.P.J., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo polijam naročnine za list Prosveto vrsto \$.....

1) Ime..... Čl. družine \$.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od slednjih članov družine:

2)..... Čl. družine \$.....

3)..... Čl. družine \$.....

4)..... Čl. družine \$.....

5)..... Čl. družine \$.....

Ime..... Družina.....

Kar naročnik..... Star naročnik.....

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, knjižice, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in dr.

VOJSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojava dajo vodstvo tiskarne. Cene smernice, enake dolo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTER

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE
Telefon Rockwell 4994
CHICAGO, ILL.

Črna in bela in šole tudi na uradni naročnik

V. G. Calderon:

Boj za kinin

Slika iz peruanskega pragozdu

"Kadar je vročica prekoračila 40 stopinj," mi je pripovedoval general B... "bi bili morali privezati na noge vsakemu toposkvo kroglo, zakaj vsakdo se je tekel kopat v reko. Videli sem nekatere, ki so se vrnili iz vode ozdravljeni, drugi so se pa utapljali z glavo naprej in kasneje smo jih od daleč videli, kako plovejo brez smeri po mrtvaški reki, čisto na gladini, kakor kalamani, ki preži na plen. Morda so imeli umrli prav, zakaj od vseh načinov smrti je mrzlica kar najbolj prav gotovo najgroznejša. Niti ugriz nekih vrst raz, niti smrtna malokrvnost, kakor vampir človeku s svojim dolгим, oguljenim jezikom pošteno izsesa kri, niti če imaš v tilah ogenj desetor strupov, ki jih je spreten Indijanec zmešal in z njim namočil puščice, ne, noben konec ni podoben temu vročičnemu obupu, ki stori, da laže trtevr smrt, ki je bližja od one druge, prav tako gotovo, v strahotah in trepetu groznega smrtnega boja.

Smrt, to vam je visoka gospa, dragi moj! Ko jih je prestrašila, me od mojih dvesto vojakov, ki

so taborili v ti vasi ob Amaconki, večina ni ubogala več. Nekateri, ki jih še ni bilo prišlo, so kradli čolne in bežali brez glasu. Vprašam se, katera straža naj bi jih bila ustavila s strelom iz puške, ko so celo Indijanci sami pobegnili! Njim je kuga sam zlozev v telesni obliki, ker je v njihovih pripovedovanih podobnih nekim rdečkastim živalim, peruanskim ovcam ali jelenom. Glejte, kaj so naenkrat storili: videli sem, kako je vse ljudstvo v divjem begu zdrvelo v reko, pričemer so na ves glas kričali, da preplaše hudobne duhove, prej pa so požgali prav vse, kar se na tem svetu požgati da, kočice, obleke, čolne. Popolnoma nagi so moški in ženske s eno roko plavalji, z drugo pa molili kar mogoče visoko iz vode, kakor žrtveni dar nebesom, svedenji puščice in tistih cevč iz trsa, ki hranijo najzanesljivejše bogastvo pragozda: trup ali mamila za ribolov. Ženske so si obešale za vrat otroke, ki so bili premajhni, da bi bili sami plavalji, ali pa drobne hišne opice. Ti varovanci so se obnašali zelo resno, medtem ko je vse plavajoče pleme divje kričalo, da prepodi roparske zverine s kopnega in vode.

Ta previdnost je bila zares odveč, zakaj vrag je imel dovolj posla pri nas v taborišču. Vsak dan so na tucate pričeli moške

trepetati kakor bolniki, ki se jih je lotila terciarna mrzlica. Bilo je prav zanimivo opazovati potek posameznih obolenj. Bili so tam ubogi mestici iz Lime, ki so kakor izgubljeni poljubljali svoje škapulirje in umirali čepi, pričemer so kakor bojazljivi otroci ječljali predse nejasne in nerazumljive besede. Kar je bilo trdoglavcev, so si šli lajšat vročico v vodo, kjer so hlastno grabili za korenine dreves, da bi jih tok ne odnesel. Videli sem tudi nekatere, ki so se z obzirno sramljivostjo bolnih psov izgubili v gozd, da jih ne bi videli umirati. Od daleč je počila puška — in vedeli smo, kaj to pomeni.

Zdravila? Ampak, ljubi moj prijatelj, saj veste, da zdravilo hude bolezni ali s prezirno ali pa s kininom. No, to hranivo ki ga potrebuje človek v močvirnih pokrajinah sleherni dan, je že davno pošlo. Ne za vse! Moj sluga je nekaj izvolal in me prišel obvestiti, toda ob kužnih boleznih postajajo ljudje preveč zaupljivi. Zato sem nekoliko sumil v resničnost tega, kar mi je pripovedoval Paulino, ki je točno obdoževal sirakega trgovca, kateri je ostal v taborišču. Res, sledil nam je kakor mrhovinarji. Ne čudite se, prijatelj: človek je roparska žival, toda jaz roparskih živali nikoli nisem zaničeval. Treba je bilo precej pogu-